

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Bohuslava Hnízdila a soudkyň JUDr. Kateřiny Šimáčkové a JUDr. Milady Tomkové v právní věci žalobce: **nezl. T. F. P.**, zastoupeného Mgr. Dominikou Kovaříkovou, advokátkou, se sídlem Riegrova 337/14, Olomouc, proti žalovanému: **Krajský úřad Olomouckého kraje**, odbor sociálních věcí, se sídlem Jeremenkova 40a, Olomouc, proti rozhodnutí žalovaného ze dne 8. 12. 2009, sp. zn. KÚOK/107614/2009/OSV - SP/7178, č. j. KUOK 112830/2009, v řízení o kasační stížnosti žalovaného proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě, pobočka v Olomouci, ze dne 9. 9. 2010, č. j. 73 Cad 15/2009 - 37,

takto:

I. Rozsudek Krajského soudu v Ostravě, pobočka v Olomouci, ze dne 9. 9. 2010, č. j. 73 Cad 15/2009 - 37, **se zrušuje** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

II. Ustanovené zástupkyni žalobce, Mgr. Dominice Kovaříkové, advokátce, **se přiznává** odměna za zastupování a náhrada hotových výdajů ve výši 800 Kč, která je splatná do 60 dnů od právní moci tohoto rozsudku z účtu Nejvyššího správního soudu.

Odůvodnění:

Žalovaný (dále jen „stěžovatel“) napadá rozsudek Krajského soudu v Ostravě, pobočky v Olomouci, ze dne 9. 9. 2010, č. j. 73 Cad 15/2009 - 37, jímž bylo zrušeno jeho rozhodnutí o nepřiznání okamžité pomoci žalobci na úhradu nezbytného jednorázového výdaje - pořízení televizoru podle zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, (dále jen „zákon o pomoci v hmotné nouzi“).

Napadeným rozsudkem krajský soud zrušil rozhodnutí stěžovatele, protože tento nepostupoval v souladu se zákonem. Podle krajského soudu byl správní orgán povinen posuzovat stav hmotné nouze žalobce v kontextu s jeho příjmy a jeho celkovými sociálními a majetkovými poměry. Podle krajského soudu je nezbytnou a výchozí podmínkou toho, aby správní orgán řádně posoudil, zda se žalobce nachází ve stavu hmotné nouze, zhodnocení sociálních a majetkových poměrů žadatele. Odůvodnění správního rozhodnutí tím, že žalobce neumožněním provedení sociálního šetření naplnil důvod pro nepřiznání dávky, dle rozhodnutí krajského soudu neobstojí.

Stěžovatel proti napadenému rozsudku podal kasační stížnost, kterou odůvodnil tím, že výtku krajského soudu, že se nezabýval přezkoumáním příjmu a sociální a majetkové situace žalobce, nelze akceptovat. Žalobce byl prokazatelně osobou v hmotné nouzi, neboť byl v rozhodné době příjemcem příspěvku na živobytí. Porovnání příjmů a sociálních a majetkových poměrů bylo provedeno v rámci správního řízení o jinou dávku pomoci v hmotné nouzi a výsledek tohoto porovnání byl stěžovateli znám z úřední činnosti. Pro rozhodnutí o žádosti o mimořádnou okamžitou pomoc tak bylo zásadní posouzení nezbytnosti výdaje, který měl být realizován (pořízení televizoru), což mělo být prokázáno sociálním šetřením. Přes upozornění o tom, že žádosti nemusí být v případě znemožnění sociálního šetření vyhověno, zákonná zástupkyně žalobce odmítla realizaci sociálního šetření. Stěžovatel se domnívá, že krajský soud nesprávně posoudil právní otázku a navrhl zrušení napadeného rozhodnutí krajského soudu z důvodu podle § 103 odst. 1 písm. a) zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, (dále jen „s. ř. s.“).

Žalobce ve svém vyjádření ke kasační stížnosti uvedl, že jeho žádost o dávku neměla být automaticky zamítnuta pro neumožnění sociálního šetření, a odkazuje na jiné možnosti dokazování o této věci. Prokazování sociálním šetřením v domácnosti žalobce a jeho zákonné zástupkyně, že nevlastní televizor, pak žalobce shledal jako absurdní. Absurditu požadavku na sociální šetření pak žalobce doložil dotazy, proč by žádal o dávku za účelem koupě televizoru, pokud by už jeden vlastnil, a zda může sociální šetření opravdu nad veškerou pochybnost prokazovat, že žalobce žádný televizor nevlastní. Závěrem žalobce navrhl kasační stížnost pro nedůvodnost zamítnout.

Nejvyšší správní soud posoudil, že stěžovatel je osobou oprávněnou k podání kasační stížnosti, neboť byl účastníkem řízení, z něhož napadené rozhodnutí krajského soudu vzešlo (§ 102 s. ř. s.). V kasační stížnosti, kterou podal včas (§ 106 odst. 2 s. ř. s.), uplatňuje námitku z důvodu dle § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s. Nejvyšší správní soud pro tento důvod shledává kasační stížnost přípustnou.

Nejvyšší správní soud napadený rozsudek krajského soudu v mezích řádně uplatněného kasačního důvodu podle § 109 odst. 2 a 3 s. ř. s. přezkoumal, přitom dospěl k závěru, že kasační stížnost je důvodná.

Nejvyšší správní soud při rozhodování posuzované věci vycházel z toho, že se již skutkově podobným případem, který se týkal matky stěžovatele, zabýval. Ve svém rozsudku č. j. 3 Ads 126/2010 - 70 ze dne 19. 1. 2011 Nejvyšší správní soud konstatoval následující:

„Nejvyšší správní soud uvádí, že zákon č. 111/2006 Sb. konstruuje tři dávky pomoci v hmotné nouzi (příspěvek na živobytí, doplatek na bydlení a mimořádnou okamžitou pomoc), které mají sice společné to, že slouží k zajištění základních životních podmínek osob nacházejících se v hmotné nouzi (ustanovení § 1 odst. 1 zákona č. 111/2006 Sb.), liší se však jednotlivými podmínkami pro jejich poskytování a konkrétním účelem poskytnutí. Dávku příspěvek na živobytí, kterou žalobkyně pobírala, a tato skutečnost byla správnímu orgánu I. stupně i stěžovateli známa z úřední činnosti (str. 2 napadeného rozhodnutí), lze označit za dávkou opakující se a zajišťující osobám sociálně slabým konečný příjem alespoň ve výši životního či existenčního minima, jak je stanoveno zákonem č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu. Při rozhodování o poskytnutí příspěvku na živobytí se prioritně zkoumá, zda se osoba nachází v hmotné nouzi, přičemž se též zjišťují její celkové sociální a majetkové poměry (srovnej § 3 odst. 4 zákona č. 111/2006 Sb.).

Mimořádná okamžitá pomoc, jak plyne ze samotného jazykového výkladu tohoto pojmu, je dávkou jednorázovou pro osoby ocitající se v takové mimořádné situaci, která vyžaduje okamžitou pomoc, ať už peněžitou či věcnou. Prostřednictvím mimořádné okamžité pomoci tak může být poskytnuta pomoc v situacích nepříznivého a mimořádného charakteru, kdy není osoba v hmotné nouzi, ale je jí vhodné bezprostředně poskytnout pomoc, což však nevylučuje, aby tato pomoc byla poskytnuta též osobě pobírající příspěvek na živobytí a v hmotné nouzi se již nacházející. Mimořádná okamžitá pomoc je fakultativní dávkou, nikoli dávkou nárokovou (s výjimkou případu osoby jíž hrozí vážná újma na zdraví), jak se snažil nepřiléhavými odkazy na judikaturu zdejšího soudu dovodit krajský soud, u které není stanovena pevná hranice příjmu; záleží tedy na správní úvaze orgánu pomoci v hmotné nouzi, zda a v jaké výši tuto dávku poskytne, přičemž tento postup může správní soud přezkoumávat pouze z hlediska překročení případných mezí správního uvážení (§ 78 odst. 1 s. ř. s.), resp. z hlediska případné libovůle ze strany správního orgánu. Zdejší soud dále podotýká, že s ohledem na skutečnost, že jde o dávku poskytovanou podle zákona *o pomoci v hmotné nouzi, musí jít o osobu, která nemá dostatečné finanční prostředky ani takový majetek, aby mohla nepříznivou situaci řešit vlastními silami.“*

Ve svém rozhodnutí č. j. 4 Ads 84/2010 - 55 ze dne 29. 9. 2010 Nejvyšší správní soud pak aproboval postup správního orgánu, který nejprve posuzoval podstatu výdaje, který má být vynaložen, aniž by se před tím zabýval celkovou situací žadatele.

Nejvyšší správní soud se tedy neztotožňuje se závěrem krajského soudu, že stěžovatel pochybil, pokud se v posuzované věci nezabýval přezkoumáním příjmu a sociální a majetkové situace žalobce a vyšel bez dalšího ze závěru, že je žalobce osobou splňující podmínky hmotné nouze. Pokud je správnímu úřadu i žadateli o dávku dle zákona o hmotné nouzi z předchozího řízení ve věci příspěvku na živobytí nesporné, že žadatel splňuje podmínky pro získání dávky, bylo by pak nadbytečné opakovaně naplnění těchto podmínek zkoumat. Naopak je na příslušném správním úřadu, aby v rozsahu dle svého uvážení a v souladu se zákonem provedl řízení o tom, zda se naplnily podmínky pro poskytnutí dávky.

Nejvyšší správní soud dále poukazuje na právní úpravu zákona o pomoci v hmotné nouzi:

Podle § 38 odst. 2 zákona o pomoci v hmotné nouzi nárok na mimořádnou okamžitou pomoc vzniká dnem, kdy ji příslušný orgán pomoci v hmotné nouzi přizná.

Podle § 2 odst. 5 písm. b) téhož zákona *„za osobu v hmotné nouzi může orgán pomoci v hmotné nouzi považovat též osobu, která nemá vzhledem k příjmům a celkovým sociálním a majetkovým poměrům dostatečné prostředky na úhradu nákladů spojených s pořízením nebo opravou nezbytných základních předmětů dlouhodobé potřeby a na základní vybavení domácnosti a odůvodněných nákladů souvisejících se vzděláním nebo zájmovou činností nezaopatřeného dítěte.“*

Podle § 63 odst. 1 a 2 zákona o pomoci v hmotné nouzi jsou zaměstnanci orgánů pomoci v hmotné nouzi na základě souhlasu žadatele o dávku, příjemce dávky a osob společně posuzovaných oprávněni v souvislosti s plněním úkolů podle tohoto zákona vstupovat do obydlí, v němž tyto osoby žijí, a to s cílem provádět sociální šetření. Pokud žadatel o dávku, příjemce dávky nebo osoba společně posuzovaná tím, že nedají souhlas se vstupem do obydlí, znemožní provedení sociálního šetření k ověření skutečností rozhodných pro nárok na dávku nebo její výši, může jim být žádost o dávku zamítnuta nebo dávka odejmuta, popřípadě snížena její výše.

Nejvyšší správní soud si je vědom vysoké ústavní hodnoty ochrany soukromí jednotlivce a nedotknutelnosti obydlí, do nějž není dovoleno vstoupit bez souhlasu toho, kdo v něm bydlí (čl. 12 Listiny základních práv a svobod). Na druhou stranu však poukazuje i na zakotvení sociálních práv v Listině základních práv a svobod a na ústavní úpravu, která stanoví, že sociálních práv je možno se domáhat pouze v mezích zákonů, které tato ustanovení provádějí (čl. 41 Listiny základních práv a svobod). V posuzovaném případě zákonodárce jednoznačně stanovil možnost orgánů pomoci v hmotné nouzi v souvislosti s plněním úkolů podle zákona o pomoci v hmotné nouzi vstupovat do obydlí, v němž žijí žadatelé o dávku, s cílem provádět sociální šetření. V případě, že posuzované osoby nedají souhlas se vstupem do obydlí, může jim být žádost o dávku zamítnuta.

S ohledem na výše uvedené, tedy na právní úpravu i na svou předchozí judikaturu, Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že krajský soud nesprávně posoudil právní otázku a že stěžovatel nepostupoval v rozporu se zákonem, když zamítl žádost žalobce o dávku podle zákona o pomoci v hmotné nouzi pro neposkytnutí zákonem vyžadované součinnosti (umožnění vstupu do obydlí za účelem provedení sociálního šetření). Zejména s přihlédnutím ke skutečnosti, že zákonodárce výslovně zakotvuje možnost zamítnout dávku pro znemožnění provedení sociálního šetření vstupem do obydlí žadatele, nelze zamítavé rozhodnutí stěžovatele shledat jako nezákonné.

S odkazem na shora uvedené důvody Nejvyšší správní soud shledal kasační stížnost důvodnou, proto rozsudek krajského soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení. V novém řízení je krajský soud vázán právním názorem Nejvyššího správního soudu vyjádřeným v tomto rozsudku (§ 110 odst. 3 s. ř. s.), a současně rozhodne o náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti (§ 110 odst. 2 s. ř. s.).

Odměna soudem ustanovené zástupkyně žalobce byla pro řízení před Nejvyšším správním soudem určena za jeden úkon právní pomoci, tj. písemné podání soudu ve věci

samé (vyjádření ke kasační stížnosti ze dne 13. 10. 2010) podle § 11 odst. 1 písm. d) vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb, (dále jen „advokátní tarif“). Za výše uvedený úkon tak náleží zástupkyni žalobkyně odměna ve výši 500 Kč podle § 7 a § 9 odst. 2 advokátního tarifu a dále režijní paušál ve výši 300 Kč podle § 13 odst. 3 advokátního tarifu. Zástupkyni žalobkyně tak bude vyplacena částka ve výši 800 Kč. K výplatě uvedené částky pak Nejvyšší správní soud stanovil přiměřenou lhůtu.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **nejsou** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 23. února 2011

JUDr. Bohuslav Hnízdil
předseda senátu